

JAPONYA'NIN ASKERİ DÖNÜŞÜMÜNDE AFRİKA'NIN YERİ

Mürsel DOĞRUL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Japonya, II. Dünya Savaşı sonrasında uygulamaya koyduğu Anayasası gereği savaşma hakkı elinden alınmış, pasifist bir ülkedir.¹ Ancak Japon Anayasası Japonya'ya, insanî yardım ve dünya barışı meselelerinde belli ölçülerde diğer devletlere ve koalisyonlara destek verebilme imkânı tanımaktadır. Bu imkân dahilinde son zamanlarda artan küresel terör olayları sonrasında Japonya'nın da Birleşmiş Milletler misyonlarına katılım oranı diğer yıllara göre oldukça artmıştır.² Bu zamana kadar Japonya dünyanın çok farklı bölgelerinde gerek barışın tesisine katkı sağlamak gerekse de insanî yardım için birçok girişimde bulunmuş ve yakın zamanda da Güney Sudan'a BM bünyesinde birliklerini gönderme kararı almıştır. Ancak Japonya'nın son yıllardaki BM girişimleri sadece Dünya barışına katkı sağlamak temelinde olmayıp ülke içinde de süre giden bir dönüşüme hizmet ettiği görülmüştür.³ Buradan hareketle Japonya'nın özellikle Afrika özelinde katılmış olduğu BM misyonlarına, iç politika ve dış politika bağlamında bakmak faydalı olacaktır.

Güney Sudan'daki olayların yeniden hareketlenmesinin ardından BM Barış Koruma Birlikleri'nin (UNMISS) sayısının, Japon birliklerin takviyesi ile 12.500'e ulaşması gündemde oldukça yer bulmuştur.⁴ Japon birlikleri hala bölgedeyken şiddet eylemlerinin artması, sivillerin tehdit altında olması ve Hindistanlı iki Barış Koruma askerinin öldürülmesi, Japon askerlerinin kısıtlı ve karmaşık angajman kurallarında önemli değişikliklerin yapılmasına sebep olmuştur.⁵ Ayrıca bu durum ülkenin pasifist anayasasını değiştirme amacıyla olan Başbakanı Şinzo Abe'ye de önemli fırsatlar da tanımıştır.

¹ Emine Alagöz, "Japonya'nın Yeni Güvenlik Yasası: Pasifizmin Sonu mu?", *BİLGESAM*, 28 Eylül, 2015.

http://www.bilgesam.org/incele/2178/-japonya-nin-yeni-guvenlik-yasasi--pasifizmin-sonu-mu-/#.Wubg_NOWTBI

² Bkz; Ek-1, Japonya'nın yakın zamanda yurtdışı askeri katılımları.

³ Jeremy Taylor and Micheal Edward Walshun, "Operations in Africa Provide a Mechanism for Japan's Military Normalization Agenda", *The National Bureau of Asian Research*, January 7, 2014.

⁴ "UN to Send More Troops to South Sudan", *Al Jazeera*, December 26, 2013.

<https://www.aljazeera.com/news/africa/2013/12/south-sudan-death-toll-thousands-20131224184529888976.html>

⁵ Michael Edward Walsh and Jeremy Taylor, "Time to Reconsider the Japanese Peacekeeping Mission in South Sudan," *African Arguments*, web log, December 23, 2013.

Abe askeri anlamda normal bir ülke tesis etmek için Afrika'da ki sıkıntıları öne süren ilk Japon devlet yetkilisi değildir. Ayrıca 2009 yılında Taro Aso, eskiden Abe'ni yardımcısı ve şu an ise Japonya'nın Dışişleri Bakanı, Somali kıyılarında korsanlarla mücadele için uluslararası koalisyonlara katılan Japon birliklerin, gerekli hallerde askeri donanımlarını kullanımlarına izin veren yasa için girişimlerde bulunmuştur. Bu birlikler BM Güvenlik Konseyi kararlarına dayansa da Taro ayrıca "deniz polis icraatları" adı altında Japonya Öz Savunma Birlikleri için özel bir korsanlıkla savaş protokolünü başlatmıştır.⁶ Bu protokol Japonya askerlerine küresel korsanlıkla mücadele operasyonlarının bir paçası olma, yabancı gemilere eskortluk yapma ve askeri mühimmat sağlama konusunda yasal bir dayanak getirmiştir.

Aso'nun arkasında gelen Yukio Hatoyama da bu tarz girişimleri devam ettirmiştir. Onun zamanında Japonya, 40 milyon dolar harcayarak Djibuti'de askeri bir üs kurarak bölgedeki askeri varlığını artırmıştır. Bu üs Japon Deniz Öz Savunma Birlikleri için kurulmuş ve II. Dünya Savaşı'na sonra Japonların yarı-kalıcı olarak elde ettiği ilk üst mahiyetindedir. 2013 yılının sonlarına doğru Abe kabinesinin çıkardığı yasanın bir maddesi Japonya bayrağı taşıyan gemilerdeki güvenlik görevlilerine silah edinme hakkı tanırken uzun süredir bekleyen ve özel vatandaşların silah taşımalarını ve kullanmasını engelleyen politikalardan da bir kopma gerçeklemiştir. Yasa, Diet'ten (Japonya parlamentosu) hem iktidarın hem de muhalefet partisinin oyunu alarak geçmiştir.⁷

Abe, Güney Sudan'a BM bünyesinde birlik gönderirken geçmişteki benzer olayları işaret etmiştir. Hem Güney Sudan'a gönderilen birlikler hem de korsanlarla mücadele için Afrika Boynuzu'na gönderilen birlikler, Japonya'nın uzun zamandır insan güvenliğini merkeze alan ve insani gelişmeyi temel amaç edinen politikasına vurgu yapılarak gönderilmiştir. Abe ayrıca Güney Sudan'da Japon mühendislik çalışmalarının yaygınlaşması için girişimlerin başladığı yönünde beyanda bulunmuş ve bunu da BM Genel Kurul'unda dile getirerek birliklerin orada bulunma mantığını detaylandırmıştır.⁸ Diğer yandan bu sayede Abe, 'Barış'ın Pro-aktif Katılımcısı Ülke'⁹ hedefini, BM'nin Barış'ı Koruma ve güvenlik meselelerine dahil olarak gerçekleştirme imkânı bulabilmiştir.¹⁰ Ancak Japon halkı askerlerin Afrika'da bulunması sorgulamaya başlamışsa bile Güney Sudan meselesinde Japonya'nın geri adım atması,

⁶ Masami Ito, "Debate starts on bill to free up MSDF", *The Japan Times*, April 15, 2009.

<https://www.japantimes.co.jp/news/2009/04/15/national/debate-starts-on-bill-to-free-up-msdf/#.Wubsk9OWTBI>

⁷ Aoki Mizuho, Abe eases weapons export rules, *The Japan Times*, April 1, 2014

<https://www.japantimes.co.jp/news/2014/04/01/national/politics-diplomacy/abe-eases-weapons-export-rules/#.WubuGNOWTBI>

⁸ Shinzo Abe, "Address by Prime Minister Shinzo Abe, at the Sixty-Eighth Session of the General Assembly of the United Nations," Prime Minister of Japan and His Cabinet, September 26, 2013. http://www.kantei.go.jp/foreign/96_abe/statement/201309/26generaldebate_e.html

⁹ Kamiya Mataka, "Proactive Pacifism On Parade", *The Japan Journal*, August, 2014.

¹⁰ **A.g.e.**, Abe.

Abe'nin politik hedeflerinin bir parçası olduğu için belli bir süre gündeme alınmamıştır. Lakin 2014 yılında Güney Sudan'a gönderilen askeri birlikler, 2017 yılında geri çağırılmıştır.¹¹ Bu süreç boyunca halk, Abe'ye güven bağlamında asker gönderme meselesini tartışsa da daha önceki yönetimlerin uluslararası arenada oluşturdukları imaj ve müttefik ilişkileri gereği, Japonya üstüne düşeni yapmak durumunda kalmıştır.

Böylece Doğu Afrika'daki BM destekli operasyonlar, Abe'nin askeri anlamda normal bir ülke oluşturma amacına yönelik önemli avantajları beraberinde getirmiştir. Özellikle 2015 yılının eylülünde Abe yönetimi, ülkenin BM misyonlarında daha aktif rol alabilmesi için bir güvenlik yasası değişikliğine imza atması, ulusal ve uluslararası muhalefeti artırmıştı.¹²

Bir noktaya dikkat çekmek önemlidir ve Güney Sudan meselesi beklentilerden de öteye giderek ciddi politik, diplomatik ve askeri zorlukları, Abe hükümetine yaşatmıştır. Özellikle birlikler gönderildikten sonra artan şiddet olaylarına rağmen Abe'nin ilk başlarda birliklerin görevde kalacağı yönünde beyanları burada etkilidir. Çünkü bu misyon Japonya'nın "proaktif pasifizm"¹³ olarak da adlandırılan yeni strateji açısından oldukça değerli bulunmuştur. Ancak bu şekilde Japonya "normal" askeri gücü olan bir ülke olma yönündeki mekanizmaları harekete geçirebilmektedir.

Farklı bir zaviyeden bakılırsa, ülkenin şu an ki askeri gücünün ve yetilerinin Japonya'nın normal bir ülke gibi davranmasına imkân sağlayacak kapasiteden oldukça uzakta olmasından dolayı, Abe yönetiminin dikkatli olması gerekmektedir. İşte bu yüzden Japon askerler BM'nin Barış'ı Koruma yasasının beş prensibinin¹⁴ dışına çıkabilecek kapasiteye tam olarak sahip değildirler. Bu sebeple Japon askerlerin gerek kendi arkadaşlarını gerekse diğer Güney Sudan'lı sivilleri korumak için ortak bir savunma yapmaları yasaklanmıştır. Burada ilginç olan bu BM misyonunun (UNMISS) temel amacının sivilleri korumak olmasıdır. Abe bu noktanın farkına varmış bir başbakan olarak, ortak savunma konusunda bir yasanın çıkarılması için çalışmaları başlatmıştır. Nihayetinde 2015 yılında ülkenin anayasasının 9. maddesinde yorumsal değişikliğe gidildikten sonra, Japon birlikleri tam yetkili bir şekilde Barış'ı Koruma operasyonlarına katılabilme hakkını elde etmiştir.

¹¹ Last Japanese troops leave U.N. peacekeeping mission in South Sudan, Reuters, May 25, 2017.

<https://www.reuters.com/article/us-southsudan-security-japan/last-japanese-troops-leave-u-n-peacekeeping-mission-in-south-sudan-idUSKBN18L1VN>

¹² Jonathan Soble, Japan's Parliament Approves Overseas Combat Role for Military, *The New York Times*, September 18, 2015. <https://www.nytimes.com/2015/09/19/world/asia/japan-parliament-passes-legislation-combat-role-for-military.html>

¹³ *A.g.e.*, Matake.

¹⁴ United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines, 2008.

http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/capstone_eng.pdf (Erişim Tarihi: 20.04. 2018)

Japonya'nın pasifist halinden normal askeri güce sahip bir ülkeye doğru kayması, insanların normal karşılaşması pek muhtemel olmayan bir durumdur ve Abe yönetiminin de oldukça eleştiri almasına sebep olmuştur. Çünkü Abe yönetimi sadece yasaları çıkarmakla kalmayıp uygulamayı da bir an önce hayata geçirmiştir. Örneğin Japonya'nın Güney Kore'de bulunan BM Barış'ı Koruma Birliklerine, askeri olarak ikmal yapması bu tartışmaları alevlendirmiştir. Abe'nin perspektifinden bakılırsa bu askeri yardım, yıllardır süre giden silah kısıtlamaları konusunda bir fırsattı.¹⁵ Abe sadece silah konusunda değil yine burada da Japon birliklerin rolün artırmak istemiştir.

Yukarıdaki Kore örneği önemli bir noktayı aydınlatmaktadır ve Japonya'nın askeri anlamda normalleşmek için BM Afrika Barış'ı Koruma operasyonları ile sınırlı kalmadığını göstermiştir. BM bünyesindeki Japon birliklerin bu zamana kadar Doğu Afrika'da yürütmüş oldukları görevler sayesinde, kollektif savunma gibi ülke dışı operasyonlar için gerekli olan belli başlı angajman kriterlerine aşına hale gelerek önemli değişikliklere adapte oldukları görülmüştür.

Sonuç olarak bu tarz BM misyonlarının avantajını Japonya'nın gelecekte görmesi olasıdır. Böylece Afrika konusundaki girişimlerin oldukça önemli bir tecrübe sağladığı şimdiden görülebilmektedir. Zira Japonya artık hem normalsal hem de kapasite anlamında kendi müttefiklerini savunabilir bir ülke halini almıştır. Nihayetinde görüleceği üzere, Japonya'nın Doğu Afrika Barış'ı Koruma misyonunun, görünenden daha kapsamlı sonuçları olmuş ve ülke anayasasında yorumsal değişikliğin önünü açarak Abe yönetimine hedeflerini gerçekleştirme konusunda önemli fırsatlar sunmuştur.

¹⁵ "South Korea to Return Ammunition Provided by Japan," *The Japan Times*, December 27, 2013.
<http://www.japantimes.co.jp/news/2013/12/27/national/south-korea-to-return-ammunition-provided-by-japan>

Kaynakça

ABE Shinzo, "Address by Prime Minister Shinzo Abe, at the Sixty-Eighth Session of the General Assembly of the United Nations," Prime Minister of Japan and His Cabinet, September 26, 2013. http://www.kantei.go.jp/foreign/96_abe/statement/201309/26generaldebate_e.html (Erişim Tarihi: 17.04.2018)

ALAGÖZ, E., "Japonya'nın Yeni Güvenlik Yasası: Pasifizmin Sonu mu?", BİLGESAM, 28 Eylül, 2015. http://www.bilgesam.org/incele/2178/-japonya-nin-yeni-guvenlik-yasasi--pasifizmin-sonu-mu-/#.Wubg_NOWTBI (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

ITO Masami, "Debate starts on bill to free up MSDF", The Japan Times, April 15, 2009. <https://www.japantimes.co.jp/news/2009/04/15/national/debate-starts-on-bill-to-free-up-msdf/#.Wubsk9OWTBI> (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

MATAKE Kamiya, "Proactive Pacifism On Parade", The Japan Journal, August, 2014.

MIZUHO Aoki, Abe eases weapons export rules, The Japan Times, April1, 2014 <https://www.japantimes.co.jp/news/2014/04/01/national/politics-diplomacy/abe-eases-weapons-export-rules/#.WubuGNOWTBI> (Erişim Tarihi: 16.04.2018)

SOBLE Jonathan, Japan's Parliament Approves Overseas Combat Role for Military, The New York Times, September 18, 2015. <https://www.nytimes.com/2015/09/19/world/asia/japan-parliament-passes-legislation-combat-role-for-military.html> (Erişim Tarihi: 18.04.2018)

"South Korea to Return Ammunition Provided by Japan," The Japan Times, December 27, 2013, <http://www.japantimes.co.jp/news/2013/12/27/national/south-korea-to-return-ammunition-provided-by-japan> (Erişim Tarihi: 25.04.2018)

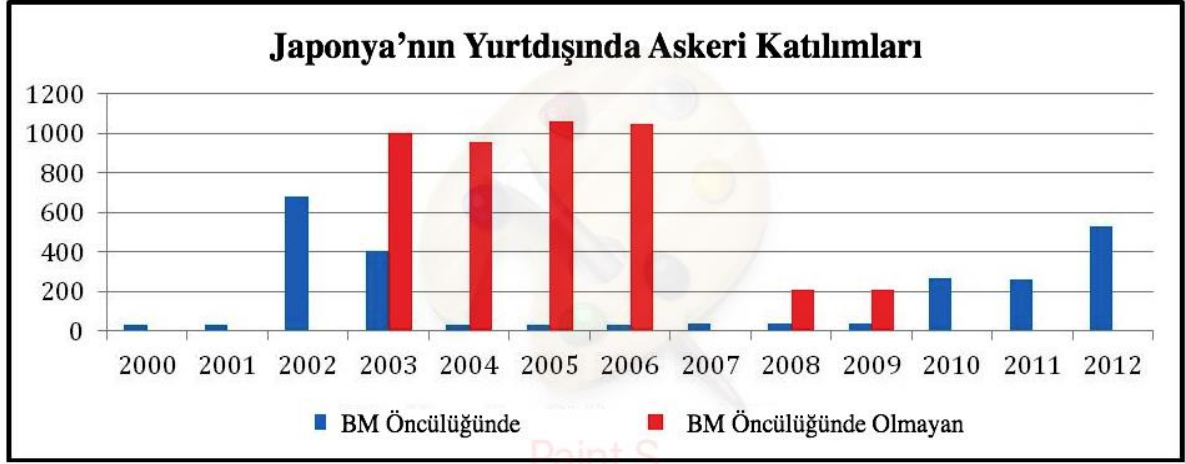
TAYLOR Jeremy and WALSHUN Edward Micheal, "Operations in Africa Provide a Mechanism for Japan's Military Normalization Agenda", The National Bureau of Asian Research, January 7, 2014.

TAYLOR Jeremy and WALSHUN Edward Micheal, "Time to Reconsider the Japanese Peacekeeping Mission in South Sudan," African Arguments, web log, December 23, 2013.

United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines, 2008. http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/capstone_eng.pdf (Erişim Tarihi: 20.04. 2018)

"UN to Send More Troops to South Sudan", Al Jazeera, December 26, 2013. <https://www.aljazeera.com/news/africa/2013/12/south-sudan-death-toll-thousands-20131224184529888976.html> (Erişim Tarihi: 16.04.2017)

Ek-1

Kaynak: Katsumi Ishizuka, "Peacekeeping Contributor Profile: Japan", Kyohei University, January 2013.
<http://www.providingforpeacekeeping.org/2014/04/03/contributor-profile-japan/> (Erişim Tarihi: 02.04.2018)

* Necmettin Erbakan Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Milli Savunma Üniversitesi Doktora Öğrencisi,
murselogrul@gmail.com, +90 546 209 03 25.